

มลพิษในไทย ใครเป็นตัวการ

ดุลยภาพดุลยพินิจ

มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เมื่อพูดถึงมลพิษทางน้ำ คนไทยส่วนใหญ่ก็จะชี้นิ้วไปยังโรงงาน แล้วกล่าวหาว่า โรงงานเป็นต้นตอของปัญหา มลพิษทางน้ำของไทย ดังเช่นเมื่อเร็วๆ นี้ เรือน้ำตาลล่มในจังหวัดอ่างทอง ทำให้ปลาในกระชังของชาวบ้านตาย โรงงานก็ตกเป็นจำเลยอีกเช่นเคย

แต่ข้อมูลล่าสุดที่กรมควบคุมมลพิษทำอย่างละเอียดในลุ่มแม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นแม่น้ำที่มีมลพิษมากที่สุดแม่น้ำหนึ่งซีให้เห็นชัดว่า ตัวการสร้างมลพิษในแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกันออกไป

เช่น ถ้าเราแบ่งแม่น้ำท่าจีนเป็น 3 ส่วนคือ ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ พบว่ามลพิษทางน้ำในเขตต้นน้ำผู้ก่อมลพิษเป็นพวกหาตัวการยาก เพราะมาจากบ้านเรือนชุมชน ฟาร์ม ถึงร้อยละ 83

มลพิษในที่นี้วัดจากค่าความสกปรก (BOD) ในน้ำ แต่พอมมาเป็นปลายน้ำ กลายเป็นว่าตัวการกลับเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่สามารถหาตัวการได้ (point source) เช่น โรงงานและสนามกอล์ฟ

ถ้าลองดูข้อมูลให้ลึกกลงไปก็จะพบว่าแม้แต่ในเขตปลายน้ำของแม่น้ำท่าจีนที่มีอุตสาหกรรมอยู่มาก อุตสาหกรรมเป็นที่มาของมลพิษทางน้ำ (ที่วัดได้จากค่าความสกปรก) เพียงร้อยละ 22 เท่านั้น ในเขตปลายน้ำ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นที่มาของความสกปรกในน้ำมากกว่าโรงงานกว่า 2 เท่า เพราะปลาในกระชังเป็นแสนเป็นล้านตัว ต่างก็ต้องกินต้องถ่ายปล่อยมลพิษออกมา และแยงอากาศกันหายใจ

ข้อมูลระดับภาคของธนาคารโลกในปี พ.ศ.2542 ก็ให้ข้อมูลในทำนองเดียวกันว่า อุตสาหกรรมเป็นที่มาของมลพิษทางน้ำ คิดเป็นสัดส่วนประมาณแค่ร้อยละ 2 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 11 ในภาคใต้ ร้อยละ 24 ในภาคกลาง และร้อยละ 33 ในภาคตะวันออก

สรุปได้ว่าโรงงานมิใช่ต้นเหตุหลักของมลพิษทางน้ำที่เป็นความสกปรก

ปัญหาใหญ่ก็คือ ชุมชนต่างๆ ในเมืองต่างไม่มีการบำบัดน้ำเสียเต็มรูปแบบ แม้แต่เมืองท่องเที่ยวสำคัญ เช่น สมุย เขาหลัก และกระบี่ ก็ยังไม่มีการบำบัดน้ำเสีย สำหรับเมืองที่มีการบำบัด เช่น กรุงเทพฯ สุโขทัย เชียงใหม่ และพัทยา ก็ยังไม่เต็มรูปแบบ คงต้องรอให้นักท่องเที่ยวคันคะเยอๆ หอบผ้าหอบก่อนกลับบ้าน แล้วถึงค่อยจะมาอ้อมคอก เพราะรัฐมักจะเห็นว่านักท่องเที่ยวสำคัญกว่าคนท้องถิ่น

ที่เขียนมานี้ มีต้องการจะออกตัวให้กับโรงงาน เพราะมลพิษทางน้ำมีหลายประเภทด้วยกัน หากพิจารณาดูมลพิษตัวอื่นๆ โดยเฉพาะโลหะหนักและสารพิษ อุตสาหกรรมก็คงเป็นตัวการหลักอย่างแน่นอน

ถึงเวลาแล้วที่ประชาชนควรรับทราบข้อมูลที่ถูกต้องว่า ชุมชนและการเกษตรต่างเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษใหญ่ นอกจากครัวเรือนแล้ว ร้านอาหาร โรงแรม อบาอบนวด ต่างก็ช่วยกันก่อมลพิษทางน้ำทั้งสิ้น ซึ่งนอกจากจะรับทราบแล้วก็ยังต้องเขามารับผิดชอบอีกด้วย

การประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อมทุกวันนี้ นับว่ายังเกาะติดกับภาพเก่าๆ ก่อนข้างมาก ยังยึดกับเรื่องการตัดไม้ทำลายป่าว่าเป็นเรื่องของคนท้องถิ่นหรือชาวเขา ปัญหาสิ่งแวดล้อม

แหล่งกำเนิดมลพิษในน้ำท่าจีน

แหล่งกำเนิดมลพิษ	ร้อยละของมลพิษ (BOD) ใน 1 ปี	
	ต้นน้ำ	ปลายน้ำ
ฟาร์มหมู	8.8	5.4
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	3.8	57.0
ชุมชนเมือง	3.3	6.8
อุตสาหกรรม	0.2	22.1
นาข้าว	4.7	2.8
ชุมชนเกษตร	10.91	2.29
การเกษตรอื่น	26.91	2.29
รวม	100.0	100.0

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ 2548.

มติชน

Matchon

Circulation: -

Ad Rate: (FC) 1,550 (BW) 1,100

Section: First Section/กระแสรวทัศน์

วันที่: พุธ 4 กรกฎาคม 2550

ปีที่: 30

ฉบับที่: 10707

หน้า: 6(กลาง)

Col.Inch: -

ADValue: (B/W) -

(FC) -

PRValue(x3): (B/W) -

(FC) -

หัวข้อข่าว: ดุลยภาพ ดุลยพินิจ: มลพิษในไทย ใครเป็นตัวการ

จึงเป็นปัญหาที่ “เขา” ต้องรับผิดชอบไม่ใช่ “เรา” จึงเป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่คนเมืองไม่ต้องรับผิดชอบ (ทั้งๆ ที่นายทุนในเมืองอาจเป็นตัวการทำลายป่าก็ได้) โฆษณาพวกนี้ดูดีแต่ไม่มีผล

ที่จริงเวลานี้ ปัญหาสิ่งแวดล้อมของไทยได้เปลี่ยนไปมากแล้ว จริงอยู่ว่าการตัดไม้ทำลายป่ายังเป็นเรื่องใหญ่ แต่ก็ยังเป็นปัญหาที่คนในเมืองควรมีส่วนร่วมได้ยาก ในขณะที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวคนในเมืองกลับสูงขึ้นทุกๆ วัน มีผลกระทบทั้งในด้านต้นทุนการครองชีพและคุณภาพชีวิต และเป็นประเด็นที่คนในเมืองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาก็ได้โดยตรง

การแก้ไขปัญหามลพิษในเมืองก็ต้องให้เทศบาลทำการบำบัด และเก็บค่าบำบัดน้ำเสีย แต่เทศบาลก็กลัวจะเสียฐานเสียง กล้าๆ กลัวๆ ไม่กล้าคิดค่าบำบัดน้ำเสีย ก็เลยเปิดๆ ปิดๆ เครื่อง แล้วก็ต่างปล่อยให้ธรรมชาติรับภาระไป

ถึงเวลาแล้วหรือยังที่จะต้องมีนโยบายภาษีสิ่งแวดล้อม มีพรรคไหนใหม่ที่จะชูประเด็นสิ่งแวดล้อมในเลือกตั้งคราวนี้ มีพรรคไหนใหม่ที่จะแสดงวิสัยทัศน์ยาวไกลมีโชคช่วยให้ระบบนิเวศพึ่งพิงที่พินาศแล้วจึงเข้าจัดการ